

2002-05-02

Olle Nordell

Verksamhetsberättelse 2001

Arbetsgruppen föreslår följande verksamhetsberättelse för 2001.

Vattenvårdskommittén har under året bestått av följande personer:

Ordinarie ledamöter	Suppleanter	Miljönämnd
John Aanesen	Jan-Axel Roslund	Eslöv
Mariet Brandwijk v. Ordf*	Alvar Petersson**	Kävlinge
Sven Olof Westman ordf.	Thomas Wigström***	Landskrona
Christer Olsson****	Stefan Andersson	Svalöv

*Mariet Brandwijk har ersatts av **Alvar Petersson och som ny suppleant har Gert Johansson utsetts. ***Thomas Wigström har under året ersatts av Rolf Henriksson. ****Christer Olsson har under året ersatts av Lennart Lindevall.

Arbetsgruppen har bestått av följande tjänstemän:

Representant	Ersättare	Miljöförvaltning
Johan Israelsson bitr. sekr.	Birgitta Karlsson	Eslöv
Björn Sanzén	Patrik Lund	Kävlinge
Högni Hansson sekr.	Olle Nordell	Landskrona
Thomas Arnström	Petter Ljungberg	Svalöv

I arbetsgruppens och kommitténs möten har även Gunnar Andersson på Länsstyrelsens miljöenhet och en representant från Ekologgruppen Landskrona AB deltagit.

Årsmöte

Årsmötet hölls den 7 februari 2001 i Landskrona. Högni Hansson redogjorde för 2000 års verksamhetsberättelse och innevarande års verksamhetsplan. Till ordförande i kommittén till nästa årsmöte valdes Sven Olof Westman, Landskrona och till vice ordförande Marit Brandwijk, Kävlinge. Till sekreterare till nästa årsmöte utsågs Högni Hansson, Landskrona och till biträdande sekreterare Johan Israelsson, Eslöv. Ordförande och sekreteraren utsågs att teckna kommitténs firma.

Postadress	Kontorsadress	Telefon	Telefax	Postgironr
261 80 Landskrona	Stadshuset Drottninggatan 7	0418-79 849	0418-79403	1 23 45-5

Vårmöte

Vårmötet hölls den 16 maj i Dösjebro. Till vårmötet inbjöds representanter för myndigheter som hanterar vattenfrågor, natur- och miljöorganisationer, byalag, lantbruksorganisationer och sportfiskeföreningar. Högni Hansson redogjorde för 2000 års verksamhetsberättelse och innevarande års verksamhetsplan. Presentation av vattenkontrollen 2000 gjordes av Birgitta Bengtsson. Projektledaren Anna-Carin Linusson och arbetsledare Roland Larsson redogjorde för arbetet med att anlägga dammar och våtmarker och naturvårdsåtgärder inom Lokala InvesteringsProgrammet (LIP) i Eslövs och Landskrona kommuner. Mötet avslutades med en exkursion längs Välabäcken och Saxån där omläggningen av vattendragen på Västkustbanan och Dösjebro gamla soptipp diskuterades. Möjligheterna till närrekreation och nyanlagda dagvattendammar i området studerades också.

Yttranden och enkäter

Kommittén har yttrat sig över en förslag från Naturvårdsverket över en vägledning för skydd av vattenmiljöer i landskapet. Kommittén välkomnar Naturvårdsverkets arbete med att utarbeta en vägledning för skydd av vattenmiljöer i landskapet. Dock vill kommittén uppmärksamma följande problemområden och uppmana Naturvårdsverket att beakta dem i det fortsatta arbetet med skydd av vattenmiljöer:

- "Ett av de största problemen med att skydda värdefulla vattenmiljöer i jordbruksåar är de återkommande rensningarna. Dikningsföretagens villkor är ofta fastställda för 50 - 100 år sedan med helt andra utgångspunkter än dagens. Det förekommer att rensningar utförts och utförs som är mer omfattande än fastställda villkor och/eller skadar värdefulla vattenmiljöer och rödlistade organismers livsmiljöer högst påtagligt. SNV bör ta initiativ till att utarbeta ett system där dikningsföretagens villkor omprövas med Miljöbalkens intentioner som utgångspunkt. Vidare bör dikningsföretagen innan rensning påbörjas beskriva omfattningen och konsekvenserna av rensningen. En oberoende besiktningsman kan utses som besiktigar den aktuella rensningen och även kontrollerar att tidigare rensningar inte överskridit fastställda djup och sektioner samt följt Miljöbalkens bestämmelser i övrigt."
- "Läckage av näringsämnen och i viss mån bekämpningsmedel från intensivt brukad jordbruksmark hotar vissa sällsynta organismer och naturmiljöer. I det fortsatta arbetet med skydd av vattenmiljöer bör även möjligheter finnas att förelägga om obligatoriska skyddszoner mot känsliga objekt. Vidare bör möjligheterna att förelägga viss areal damm/våtmark eller annan närsaltreducerande åtgärd i delavrinningsområden med en hög belastning av närsalter utredas. Vid ny täckdikning eller omläggning/förbättring av befintlig täckdikning kan verksamhetsutövaren åläggas att leda dräneringen via översilning eller en damm innan den når vattendraget."

Vattenkontrollen 2001 (hela vattenkontrollen redovisas i maj år 2002)

Vattenkontrollen omfattar månadsprovtagning av temperatur, pH, konduktivitet, syrgas, grumlighet, biologisk syreförbrukning, kväve och fosfor i 8 provpunkter. Dessutom tas veckoprover av kväve, fosfor och totalorganiskt kol i två punkter som blandas flödesproportionellt. Analyserna används för beräkning av

vattendragets transport av dessa ämnen. Tungmetaller och bekämpningsmedel provtas nära vattendragets mynning. Jämfört med tidigare år har bekämpningsmedelsprovtagningen utökats och även genomförts i Örtorpsbäcken. Under provtagningen analyseras nu samtliga preparat som används i avrinningsområdet. En databas över utförd provtagning har lagts ut på kommitténs hemsida.

Sammanfattningen av vattenkontrollen under 2001 redovisas vid vårmötet i maj eftersom nödvändiga flödesdata från SMHI först levereras under mars månad. Ekologgruppen i Landskrona har utfört vattenkontrollen.

Vattenkontrollen 2000

Sammanfattning

Årsmedel**temperaturen** i Svalöv 2000, 8,9 °C, var högre än normalt. Det var speciellt januari-maj och oktober-december som var varmare än vanligt. Endast juli och augusti var svalare. Års**nederbörden** i Svalöv var 742 mm, något mer än medelvärdet för åren 1920-1999 som är 700 mm. De nederbördsrikaste månaderna var juni och juli.

Årsmedel**vattenföringen** vid mynningen var enligt SMHI:s pulsmodell 3,6 m³/s, vilket är i samma storleksordning som medelvattenföringen för perioden 1973-1999, 3,8 m³/s. I mars var det högst månadsflöde, medan det var lägst flöde i maj.

Under år 2000 uppgick **transporten av kväve** vid mynningen totalt till 790 ton, vilket är mindre än 1999 (980 ton) och mindre än medeltransporten för åren 1980-1989 (1 000 ton). Den flödesviktade halten för år 2000 var den näst lägsta under perioden 1980-1999. En svag tendens till minskande kvävehalter kan urskiljas i trendlinjen för perioden.

Fosfortransporten 2000 uppgick till 10 ton vid mynningen, vilket är något mindre än 1999 (11 ton) och betydligt mindre än genomsnittet för perioden 1980-1999 (18 ton). En tydlig nedgång i fosfortransporten kan noteras över tidsperioden. Även om årsmedelvattenföringen var lägre under den senare hälften av denna period, är minskningen alltför tydlig för att enbart förklaras av en lägre vattenföring de senaste åren. Detta framgår bl a av framräknade flödesviktade halter.

Transporten av organiska ämnen, TOC (totalt organiskt kol), uppgick under 2000 till 760 ton vilket är ungefär lika mycket som 1999, då den var 730 ton.

Arealkoefficienten (arealförlusten) för hela avrinningsområdet 2000 var 22 kg kväve/ha och 0,28 kg fosfor/ha, vilket kan jämföras med 27 kg kväve, respektive 0,30 kg fosfor/ha 1999. Den högsta arealkoefficienten för kväve 2000 beräknades för Vålabäckens avrinningsområde, som tillhör de mest jordbruksintensiva, till 29 kg/ha. Den högsta arealförlusten för fosfor svarade Örtorpsbäckens avrinningsområde för, med en arealkoefficient på 0,59 kg/ha och år.

De högsta **kvävehalterna** uppmättes i Vålabäcken och Örtorpsbäcken, där årsmedelhalterna uppgick till 9 300, respektive 7 300 µg/l. Halterna var som högst i december, då 14 000 µg kväve/l registrerades i Vålabäcken. Kvävehalterna 2000 var normala till lägre än normalt vid alla provpunkter, jämfört med medelvärdena för åren 1990-1999.

Årsmedel**halten för fosfor** var högst i Örtorpsbäcken, där den låg på 191 µg/l. Medelhalterna 2000 var lägre eller ganska nära de normala, jämfört med medelvärdet för åren 1990-1999, på alla provpunkterna.

Syrgassituationen var bra vid alla provtagningstillfällena på samtliga provpunkter.

Analyserna av **bekämpningsmedelsrester** i Saxån vid Häljarp, resulterade i att sammanlagt 17 st. olika aktiva substanser detekterades, varav 13 i detekterbara halter och fyra som spår (då halterna låg mellan noll och detektionsgränsen).

Metallanalys av vatten i blandprov från Saxån i Häljarp visade på låga till mycket låga halter för alla metallerna. **Metallanalyserna av vattenmossa** som utplanterats på fem lokaler i vattensystemet resulterade i höga kromhalter vid ett par provpunkter och måttligt höga till låga halter för de andra undersökta metallerna.

Enligt **bottenfaunaundersökningen** 2000 bedömdes pkt 16 vara måttligt-, pkt 5, 24 och Allarp betydligt- samt pkt 15:2 starkt påverkad av organisk eutrofierande föroreningar. Liksom tidigare år fanns det flest arter i Saxån vid Saxtorp (pkt 16).

Information

Videofilmen

Ett tiotal exemplar av videofilmen om vattendraget har distribuerats till intresserade.

Saxån-Braåns ekomuseum

Ett omfattande informationsmaterial om Saxåns-Braåns tillstånd, naturvärden, historia med mera har tagits fram och börjat sammanställas. Materialet skall användas i olika informationsinsatser som "ekomuseum", på Internet, och i olika former av skrifter bl a en skånsk "åmansbok". En del av materialet kan återfinnas på kommitténs hemsida:

<http://www.landskrona.se/kommun/miljo/saxan02/default.htm>.

Ett uthålligt jordbruk i Saxån-Braåns avrinningsområde

En konferens om vägar till ett långsiktigt hållbart jordbruk hölls den 29 november på Rönnehälls bygdegård. Tidigare har kommittén givit agronom Lotten Westberg i uppdrag att författa en skrift om möjligheterna att uppnå de nationella miljömålen inom befintliga jordbrukssystem i Saxån-Braåns avrinningsområde. Konferensen bestod av föreläsningar, en posterutställning och en paneldiskussion. Karl-Erik Grevendahl, Sustainable Business Hub ledde konferensen. Föreläsarna behandlade följande ämnen:

- Kristian Wennberg, Länsstyrelsen i Skåne. Miljömålsarbetet som berör jordbruket.
- Lotten Westberg doktorand, Sveriges Lantbruksuniversitet. Hållbart jordbruk i Saxån-Braåns avrinningsområde och hur vi kan gå vidare.
- Johan Krook, Ekologgruppen AB. Tillståndet i Saxån-Braån.
- Lars Erik Williams. Växtekolog. Var jordbruket uthålligt i Skåne i mitten på 1800 talet?
- Högni Hansson. Miljöchef i Landskrona. Intensiteten i jordbruket och hållbarheten.
- Gunnar Lindgren. Fristående debattör mm. Miljökonsekvenser av vår livsmedelsproduktion – särskilt kadmiumproblematiken.

Posterutställningen och paneldiskussionen fokuserade på hur ett långsiktigt hållbart jordbruk kan beskrivas och vad respektive aktör kan bidra med för att närma sig detta. Deltagarna i paneldiskussionen representerade LRF, Ekologiskt Marknadscentrum, Svalöf Weibulls, Ekologisk lantbrukare, Länsstyrelsen,

Landskrona miljöförvaltning, Lantbruksgymnasiet i Svalöv, och restaurangbranschen.

Konferensen samlade ett 80-tal deltagare.

Bäckar och åar i jordbruksbygd

Ett manuskript har tagits fram till en skrift om "Bäckar och åar i jordbruksbygd – historik, naturvård, miljöproblem, vård och restaurering. Medel för att illustrera och trycka materialet har sökts och erhållits från region Skånes miljövårdsfond.

Saxån-Braåns natur- och rekreationsvärden

Kvärlövs naturområde

Västkustbanan har vid Annelöv och Kvärlöv fått en sydligare sträckning än vad som avsågs i de tidigare planeringsarbetena. Detta har medfört ett intrång i vattendragets strandskyddsområde och för riksintresse för naturvård. I Banverkets exproprieringsansökan och regeringsbeslutet har Banverket förbundit sig att ett område mellan banan och Saxån skall komma till samhällelig miljönytta. Området föreslås få status av kommunalt naturreservat och att Banverket svarar för kostnaderna att iordningställa områdets naturkvalitéer och säkrar den fortsatta skötseln.

Vandringsstigar

Den tidigare anlagda vandringsstigen vid Norra Skrävlinge har gått över med röjsåg för att återställa framkomligheten. En ny stig har anlagts och markerats vid Häljarp. Vandringsförlaget har uppdragits att upprätta beskrivningar av lämpliga vandrings slingor som kan användas för att informera om möjligheterna och väcka intresset. Aktuella områden är Häljarp, Dösjebro, Norra Skrävlinge, Marieholm, Asmundtorp och Gissleberga. Förslagen till vandringar utarbetas så att det är möjligt att gå rundor där olika typer av landskap passerar.

Åtgärder i och längs vattendragen

Handlingsprogram för vatten- och landskapsvård inom Saxån-Braåns avrinningsområde.

För att komma till rätta med problemen kring övergödningen av våra hav och vattendrag har en rad olika beslut fattats, på såväl internationell och nationell nivå som på regional och lokal nivå. Som ett led i uppföljningen av dessa beslut har Ekologgruppen AB (1994) genomfört en utredning för att ge förslag på hur näringsämnesförlusterna från marken kan minskas, och hur landskapets förutsättningar för att hysa ett rikt djur- och växtliv kan förbättras, inom Saxån-Braåns avrinningsområde. Syftet med rapporten är därför att:

- Diskutera en långsiktig målsättning och ge förslag till åtgärder som minskar närsalttransporten ut i Öresund och som ger positiva effekter för landskapet och naturförhållandena inom Saxån-Braåns avrinningsområde
- Ge förslag till handlingsprogram för genomförande av föreslagna åtgärder
- Ange lägen inom området där det finns förutsättningar för anläggning av dammar/våtmarker

Rapporten har en allmän del där vi ger en kortfattad bakgrund samt förslag till målsättning, handlingsprogram, kostnader och ett sammanfattande åtgärdsförslag presenteras. I rapportens andra del presenteras åtgärdsförslaget i detalj uppdelat efter delavrinningsområden, totalt 9 st. Dessa är i sin tur indelade i 54 mindre delavrinningsområden och för dessa redovisas uppgifter om markanvändning, hydrologi, markläckage mm. Dessutom presenteras ett omfattande kartmaterial över undersökningsområdet. Tanken är att denna del skall vara "levande" och fyllas på med uppgifter om såväl förslag till nya lägen för åtgärder som genomförda åtgärder, allt eftersom arbetet fortskrider.

Åtgärdsförslaget är uppbyggd som en katalog över områden som är lämpliga att arbeta vidare med, vad gäller anläggning av dammar, våtmarker och skyddszoner. Underlaget till katalogen har erhållits genom informations- och diskussionsmöten med markägare i samarbete med berörda LRF-kretsar. Vid dessa möten har närvarande markägare fått möjlighet att göra en intresseanmälan. Totalt har ca 150 markägare informerats på detta sätt och av dessa har 55 stycken anmält sig som intresserade för åtgärder (i form av t ex dammar) på sina marker. Totalt har ett 70-tal objekt med en areal av ca 30 hektar kommit fram på detta sätt.

Kostnaderna för att genomföra hela handlingsprogrammet har beräknats totalt till 44,6 miljoner kronor räknat i 1994 års penningvärde. Handlingsprogrammet föreslås genomföras på en period av 12 år.

Kävlinge kommun

Inom LIP-programmet har 9 st dammar med en yta av ca 8 ha och 4,5 ha skyddszoner anlagts.

Eslövs kommun

Inom Lip-programmet har 5 dammar med en yta av knappt 3 ha anlagts.

Landskrona kommun

Inom Lip-programmet har 6 dammar med en yta av ca 5 ha anlagts.

Anna-Carin Linusson och Emilie Björling har arbetet som projektledare får våtmarksanläggandet i Eslövs och Landskrona kommun. Roland Larsson har arbetet med naturvårdsåtgärder längs Saxån och Braån i Landskrona kommun.

Ekonomi

Budgetpost	Budgerat	Utfall 2001
Årlig vattenkontroll , inkl PULS, utökad bekämpningsprovtagning, internet kompatibel databas	260 000:-	258 264:-
Information: åmansbok, ekomuseum, skärmställning, hemsida (instruktionsfilm 2002) mm	70 000:-	67 806:-
Åtgärder: Saxån-Braåns rekreations- och naturvärden, spridning av skrift om uthålligt jordbruk, konferens/seminarieverksamhet, fladdermusinventering och holkuppsättning.	85 000:-	85 000:-
Övriga kostnader	5000:-	4900:-
Summa	420 000:-	415 970:-
Kostnad per kommun	105 000:-	103 992:-